

จตุตถิตุลยาศิกรณพหุพพิหิสมาส

จตุตถิตุลยาศิกรณพหุพพิหิสมาส คือ สมาสที่เมื่อสำเร็จแล้ว มีสัมปทาน(ผู้รับ)ในรูปวิเคราะห์เป็นประธาน แปลว่า มี.....

ลักษณะของสมาสนี้

๑. ในรูปวิเคราะห์บททั้งสองลงวิภัติ และวจนะเดียวกัน
๒. มี ย ศัพท์ประกอบด้วยจตุตถีวิภัติ
๓. มี ต ศัพท์ประกอบด้วยปฐมวิภัติ
๔. สำเร็จแล้ว มีบทสัมปทาน ในรูปวิเคราะห์เป็นประธาน
๕. เป็นได้ ๓ ลิงค์ เปลี่ยนลิงค์ไปตามนามนามที่ตนขยาย

รูปวิเคราะห์ใน ๓ ลิงค์

ทินโน สุงโก ยสุส โส ทินนสูงโก (ราชา)

(อ.ส่วย อันชาวเมือง ถวายแล้ว แก่พระราชา ไต อ.พระราชา นั้น ชื่อว่า มีส่วยอันชาวเมืองถวายแล้ว)

ทินโน สุงโก ยสุสา सा ทินนสูงกา (ราชินี)

(อ.ส่วย อันชาวเมือง ถวายแล้ว แก่พระราชินี ไต อ.พระราชินี นั้น ชื่อว่า มีส่วนอันชาวเมืองถวายแล้ว)

ทินโน สุงโก ยสุส ตํ ทินนสูงกํ (ราชกุมภ์)

(อ.ส่วย อันชาวเมือง ถวายแล้ว แก่ราชกระกุมภ์ ไต อ.ราชกระกุมภ์ นั้น ชื่อว่า มีส่วยอันชาวเมืองถวายแล้ว)

ทินนํ ภตตํ ยสุส โส ทินนภตโต (ภิกษุ)

(อ.ภักตร อันเขา ถวายแล้ว แก่ภิกษุ ไต อ.ภิกษุ นั้น ชื่อว่า มีภักตรอันเขา ถวายแล้ว)

ทินฺนํ ภตฺตํ ยสฺสา สฺยา ทินฺนภตฺตา (เถรี)

(อ.ภัทร อันเขา ถวายแล้ว แก่พระเถรี ใด อ.พระเถรี นั้น ชื่อว่า มีภัทร อันเขาถวายแล้ว)

ทินฺนํ ภตฺตํ ยสฺส ตํ ทินฺนภตฺตํ (กุลํ)

(อ.ภัทร อันเขา ให้แล้ว แก่ตระกูล ใด อ.ตระกูล นั้น ชื่อว่า มีภัทรอันเขา ให้แล้ว)

นินฺยชาติํ กมฺมํ ยสฺส โส นินฺยชาติกมฺโม (ปุริโส)

(อ.การงาน อันเขา มอบให้แล้ว แก่บุรุษ ใด อ.บุรุษ นั้น ชื่อว่า มีการงาน อันเขามอบให้แล้ว)

นินฺยชาติํ กมฺมํ ยสฺสา สฺยา นินฺยชาติกมฺมา (อิตฺถิ)

(อ.การงาน อันเขา มอบให้แล้ว แก่หญิง ใด อ.หญิง นั้น ชื่อว่า มีการงานอันเขามอบให้แล้ว)

นินฺยชาติํ กมฺมํ ยสฺส ตํ นินฺยชาติกมฺมํ (กุลํ)

(อ.การงาน อันเขา มอบให้แล้ว แก่ตระกูล ใด อ.ตระกูล นั้น ชื่อว่า มีการงานอันเขามอบให้แล้ว)

ปากฺโข วิปาโก ยสฺส โส ปากฺขวิปาโก (ปุริโส)

(อ.วิบาก ปราภแล้ว แก่บุรุษ ใด อ.บุรุษ นั้น ชื่อว่า มีวิบากอันปราภแล้ว)

ปากฺโข วิปาโก ยสฺสา สฺยา ปากฺขวิปากา (อิตฺถิ)

(อ.วิบาก ปราภแล้ว แก่หญิง ใด อ.หญิง นั้น ชื่อว่า มีวิบากปราภแล้ว)

ปากฺโข วิปาโก ยสฺส ตํ ปากฺขวิปากํ (กุลํ)

(อ.วิบาก ปรากฏแล้ว แก่ตระกูล ไต อ.ตระกูล นั้น ชื่อว่า มีวิบากปรากฏแล้ว)

อุปฺปนฺโน สินฺโห ยสฺส โส อุปฺปนฺนสินฺโห (ปุริโส)

(อ.ความรัก เกิดขึ้นแล้ว แก่บุรุษ ไต อ.บุรุษ นั้น ชื่อว่า มีความรักเกิดขึ้นแล้ว)

อุปฺปนฺโน สินฺโห ยสฺสา สฺยา อุปฺปนฺนสินฺหา (อิติถิ)

(อ.ความรัก เกิดขึ้นแล้ว แก่หญิง ไต อ.หญิง นั้น ชื่อว่า มีความรักเกิดขึ้นแล้ว)

อุปฺปนฺนํ เปมํ ยสฺส ตํ อุปฺปนฺนเปมํ (กุลํ)

(อ.ความรัก เกิดขึ้นแล้ว แก่ตระกูล ไต อ.ตระกูล นั้น ชื่อว่า มีความรักเกิดขึ้นแล้ว)

การเปลี่ยน ย ต สัพพนามของรูปวิเคราะห์ในลิงค์ทั้ง ๓

	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปุงลิงค์	ยสฺส โส	เยสํ เต
อิติถิลิงค์	ยสฺสา สฺยา	ยาสํ ตา
นปุงสกลิงค์	ยสฺส ตํ	เยสํ ตานิ
กตทณฺฑกมฺโม (สิสฺโส)		
กตํ ทณฺฑกมฺมํ	ยสฺส โส	กตทณฺฑกมฺโม (สิสฺโส)
กตทณฺฑกมฺมา (อิติถิ)		
กตทณฺฑกมฺมํ	(กุลํ)	
สยฺชาตสํเวโค	(ภิกฺขุ)	
สยฺชาตสํเวคา	(เทวตา)	

สยชาติศัพท์ (กฤ)

แบบฝึกหัดท้ายบท

จงวิเคราะห์บทสมาสต่อไปนี้

๑. อุปฺปนฺนลาโก (ชโน)
๒. อุปฺปนฺนลาภา (อิตุถิ)
๓. อุปฺนิตโกชโน (ภิกฺขุ)
๔. กตปฏฺิสนฺธาโร (ภิกฺขุ)
๕. สฺวิทฺทิตภฺตุโต (สามเณโร)